

**Projecte d'Accompanyament Emocional i Atenció a la
Diversitat – Escola Montseny**

INFORME DE LA INVESTIGACIÓ ACCIÓ PARTICIPATIVA

Juny 2018

El **Projecte D'Accompanyament Emocional i Atenció a la Diversitat** és una iniciativa del Programa d'Educació per la Justícia Global de l'Ajuntament de Barcelona desenvolupada per la cooperativa Fil a l'Agulla a l'Escola Montseny durant el curs 2017 – 2018.

Les accions realitzades en aquesta escola per part de Fil a l'Agulla comencen a l'any 2014 i segueixen al llarg d'aquests cursos amb diferents actuacions relacionades amb la gestió de conflictes i la coeducació. Aquest curs 2017-2018, el projecte s'ha centrat de manera específica en les pràctiques restauratives com una eina d'acompanyament emocional i atenció a la diversitat.

El projecte, adreçat a tota la comunitat educativa, ha portat a terme les següents accions:

- Formació al claustre sobre Pràctiques de Justícia Restaurativa.
- Assessorament a Educació Infantil.
- Intervenció a les aules des de 1er a 6è amb tallers relacionats amb les pràctiques restauratives.
- Un taller amb famílies i un Espai de Trobada entre les famílies i el professorat.
- Investigació Acció Participativa (a partir d'ara IAP) sobre un tema d'interès per l'escola relacionat amb els temes que s'estan treballant al projecte.

Aquest document recull les actuacions i resultats d'aquesta última acció del projecte, la IAP. Malgrat es tracti d'una part específica, totes les activitats desenvolupades han generat sinèrgies entre elles, i els resultats de la IAP no s'entendrien si no és en relació al conjunt del projecte. De manera breu s'exposen en primer lloc els plantejaments de la IAP, i en segon lloc s'identifiquen els principals aprenentatges del procés. I per últim s'extreuen algunes conclusions i propostes fruit del procés de treball.

Plantejament i funcionament de la IAP

La IAP és una metodologia d'investigació que parteix de la participació dels agents que formen part de l'objecte d'estudi en el propi procés de coneixement i transformació d'una realitat determinada¹. En tant procés de coneixement busca aconseguir tres tipus d'informació: **Què és el que hi ha? Com ho veiem? Què podem fer?** Per tal d'arribar a respondre les tres preguntes, cal una combinació de tècniques de recerca quantitatives, qualitatives i participatives.

A l'Escola Montseny, la finalitat última de la IAP ha estat **identificar quin tema generava interès en la comunitat educativa, i analitzar-lo tot partint de processos participatius** amb les famílies i mestres de l'escola.

Objectius:

- Donar resposta als interrogants de claustre i famílies en relació als temes del projecte.
- Donar veu a actors rellevants
- **FER EMERGIR ELS DIFERENTS DISCURSOS I VISIBILITZAR LES PRÀCTIQUES QUE CONSTRUEIXEN EL MARC DE CONVIVÈNCIA DE L'ESCOLA**

Des de l'inici ha existit una **particularitat** en la IAP, i és que **coincidia amb un altra IAP plantejada amb el Col·lectiu Volta Arquitectes per la transformació del pati de l'escola**. Ambdues IAPs coincidien en el temps, ja que malgrat la transformació del pati s'ha d'abordar de manera més intensa durant el curs 2018-19, durant aquest curs hi havia accions previstes en aquesta línia, en especial la creació del Grup Motor. Per tal de no duplicar esforços, no crear dos grups motors i no sobrecarregar a la comunitat educativa amb processos semblants, es va decidir vincular les dos IAPs, la del Projecte d'Acompanyament Emocional i Atenció a la Diversitat i la de Transformació del Pati.

Amb aquests objectius i aquesta particularitat, la IAP ha consistit en les següents **accions**:

- **Mapeig de temes i actors.**
A la primera sessió amb el claustre es va fer un recull d'interrogants que les mestres tenien en relació al tema del projecte, i una llista d'agents que pensaven que havien de tenir veu en el procés de recerca. També es va fer recull dels temes plantejats al primer taller amb famílies.
- **Coordinació de les dues IAPs.**
Es van realitzar dues reunions amb Volta Arquitectes i amb l'AFA de l'Escola Montseny per veure els interessos compartits i la possible articulació d'ambdues IAPs. En lloc de crear dos grups motors, es va decidir crear-ne un sol que pogués tenir continuïtat

---

¹ Els seus orígens teòrics es troben a l'obra de Kurt Lewin, i més tard, de Fals Borda, i els referents més actuals a l'estat espanyol son Tomás Rodríguez Villasante, Tomás Montañés, Joel Martí i d'altres. Més informació a VILLASANTE, Tomás, MONTAÑÉS, Manuel i MARTÍ, Joel (coords.) *La investigación social participativa. Construyendo ciudadanía/1y 2*, Barcelona, El Viejo Topo.

durant els dos cursos i establir una cronologia de treball en relació als dos temes. Aquest primer curs, el Grup Motor es dedicaria als temes de convivència del projecte de Fil a l'Agulla però generant informació útil també per la transformació del pati. I el curs pròxim, es focalitzaria en el pati de la mà de Volta Arquitectes.

- **Constitució del Grup Motor de la IAP.**

A partir de les primeres sessions amb mestres i famílies es va donar l'opció a participar en un Grup Motor que ha liderat el procés de la IAP. El grup ha tingut dificultats per trobar horaris que fossin possibles tant per mestres com per famílies, i a cada sessió hi ha participat entre 7 i 9 persones, la majoria de manera estable. Excepte en una sessió, hi ha hagut participació de mestres, però les dificultats per assistir han constituït una queixa important per persones d'aquest col·lectiu, i ha estat una feblesa a tenir en compte d'aquesta IAP.

- **Recollida d'informació.**

En funció de la definició de l'objecte de la IAP per part del Grup Motor, es van planificar la recollida d'informació mitjançant qüestionaris a l'alumnat, qüestionaris a famílies, observació sistemàtica del pati i elaboració d'un mapa del pati. També s'ha afegit el recull dels temes tractats al taller de famílies i a l'espai de trobada entre mestres i famílies.

- **Anàlisi de continguts.**

Una vegada realitzats els qüestionaris i processades les informacions, s'han compartit i debatut al Grup Motor i també en una sessió amb el claustre.

- **Recull final de conclusions.**

L'última sessió va tenir un espai per treballar al voltant de les idees que surten després del procés de coneixement d'aquesta part d'IAP, i fer propostes que facilitin la següent part centrada en el pati.

El primer pas per començar la IAP va ser la **definició de l'objecte d'estudi**: quin era el tema en el que la comunitat educativa de l'Escola Montseny volia aprofundir?

A les primeres reunions amb el claustre i amb el Grup Motor es va manifestar prou consens al voltant de la necessitat de conèixer **com són les relacions entre infants a l'escola per mirar d'entendre com funcionen les discriminacions, en especial per gènere i necessitats educatives especials**, però sense excloure'n d'altres. I també es va manifestar la voluntat de considerar diferents punts de vista: com ho veuen els infants, les famílies, i què s'observa al pati.

A partir d'aquesta idea es van començar a dissenyar les eines per recollir informació en aquest sentit, que van resultar en un qüestionari per infants sobre el pati (els espais que associen a la bona convivència, els espais que associen al conflicte, etc.), un qüestionari a famílies sobre la seva percepció de les discriminacions a l'escola (amb quins factors relacionen el fet de patir discriminació), una fitxa per observar les relacions al pati (quina és la composició dels grups i el tipus d'activitat que desenvolupen) i un mapa per conèixer l'ús del pati.

En resum es va planificar recollir la següent informació:

Qüestionaris a famílies	49 qüestionaris a mares i pares realitzats on line (amb opció de fer-ho en paper)
Qüestionaris a alumnes	111 qüestionaris a alumnes de primària sobre el pati, omplerts a classe amb suport de les mestres
Sessions amb famílies	Recull de la informació taller amb famílies i l'espai de trobada amb famílies i escola.
Fitxes d'observació del pati i Mapa d'ús	Pendents de realització per part de Volta Arquitectes i per la segona fase de la IAP de transformació del pati

Els resultats d'aquesta indagació s'exposen als apartats següents.

Abans, però, cal mencionar un **fet imprevist que ha incidit en com s'ha desenvolupat la IAP**. Poc després de l'inici del projecte a l'escola, una família va manifestar queixes sobre Fil a l'Agulla i la manera de desenvolupar la IAP i altres accions del projecte. Des de Fil a l'Agulla s'ha procurat assumir aquesta situació no tant com un entrebanc sinó com un esdeveniment que pot passar més sovint, com és el fet que hi hagi famílies que discrepen de les accions de l'Escola o de la resta de la comunitat educativa. Per això, i amb la idea de possibilitar l'aprenentatge, una de les sessions del Grup Motor es va dedicar a escoltar les diferents perspectives i intentar solucionar malentesos.

Resultats obtinguts en relació a les discriminacions a l'escola

La definició del tema de la IAP a l'Escola Montseny ha tingut les seves particularitats. Des del claustre i a l'inici del projecte existien més interrogants en relació als continguts de la formació – com aconseguir canvis en les dinàmiques relacionals a l'aula – que en relació a un tema en concret sobre el qual investigar. Per un altra part, l'interès de les famílies que es van vincular al Grup Motor estava molt lligat a la transformació del pati des d'una perspectiva de gènere. Malgrat els consensos als que es va arribar per abordar les discriminacions, el procés de treball ha anat mostrant un altre tema no present a l'inici sinó latent, com són les relacions entre famílies i amb l'escola. Aquestes relacions no estan exemptes de tensions, i això es reflecteix en el procés de transformació del pati. Es per això que al Grup Motor s'ha dedicat un espai per anar recollint aquests símptomes dels temes controvertits a la comunitat educativa, que passen per les diferents maneres d'entendre la línia educativa de l'escola i algunes de les seves manifestacions, com són la participació de les famílies i la transformació del pati.

Això no vol dir que s'hagi deixat de banda la discriminació, però de cara a les conclusions s'ha procurat donar pes també a les mostres de les diferents visions de les famílies, tot pensant en facilitar la continuïtat de la IAP amb la transformació del pati. El fet de tenir algunes pistes sobre les tensions latents pot ajudar a escoltar les diferents veus de les famílies, i possibilitar que el pati o qualsevol altra acció tingui en compte totes les perspectives de la comunitat educativa.

També cal aclarir que quan fem referència a la informació que hem obtingut, no es tracta de "veritats" o "fets objectius" al voltant de la manera de relacionar-se o de les discriminacions, sinó de les percepcions que tenen els diferents actor. I com a tals, com a discursos, formen part de la manera en que la comunitat educativa s'explica i construeix la convivència.

Dit això, anem a veure les principals troballes d'aquesta fase de la IAP.

1. Les famílies relacionen la discriminació amb una gran varietat de factors, i no es detecta un tema que preocupi de manera específica.

Els qüestionaris a les famílies no han mostrat cap consens clar al voltant dels temes que generen processos de discriminació. Per contra, fan referència a factors molt diversos. Quan es parla de les característiques d'infants discriminats, sol aparèixer la diferència en genèric: el fet de no ser igual que la majoria. Potser si s'hagués de triar un tema més nomenat, serien les Necessitats Educatives Especials (NEE), els aspectes físics o intel·lectuals. També hi ha respostes que fan referència a factors socioeconòmics com el poder adquisitiu de la família o el racisme. Aquests són exemples d'aquesta diversitat.

Crec que els que estan més discriminats son els que o bé tenen algun problema (educació especial) o bé socioeconòmic, o que tenen uns gustos que surten una mica del estàndard que tenim predeterminat (nens futbol, nenes nines) (Qüestionaris a famílies)

Els que són discriminats no tenen amics fixes, tenen necessitats especials. O tenen condicions familiars desfavorables. (Qüestionaris a famílies)

Discriminación: migrantes, color de piel, estrato económico. (Qüestionaris a famílies)

És multifactorial. L' entorn familiar influeix, però no és cabdal. El caràcter, la capacitat d'empatia, la capacitat de sociabilització i d'encaix en el grup del propi nen/a. Si venen de fora i no parlen l'idioma també els hi és més difícil la pròpia integració. Si tenen alguna discapacitat també els hi serà més difícil. Si els seu entorn està en dificultats econòmiques greus o experimenten inestabilitat familiar, també es reflectirà en les seves relacions amb el grup. (Qüestionaris a famílies)

La popularitat d'alguns nens o nenes, tot i mantenir-se aquesta diversitat de factors amb que es relaciona, se sol atribuir més al caràcter personal:

*Populars: nens els mes masculistes i agosarats, xerradores.
Nenes: guapes, bones dots de comunicació, simpàtiques. (Qüestionaris a famílies)*

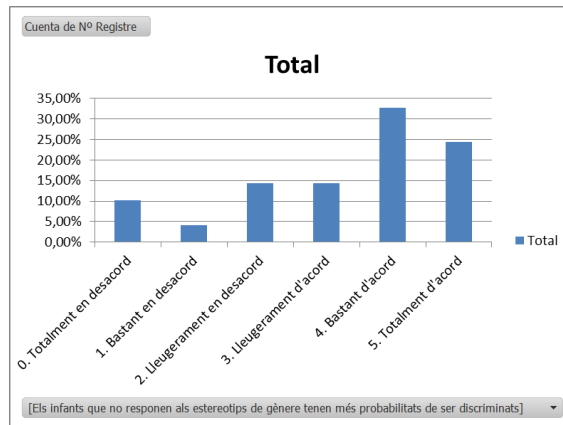
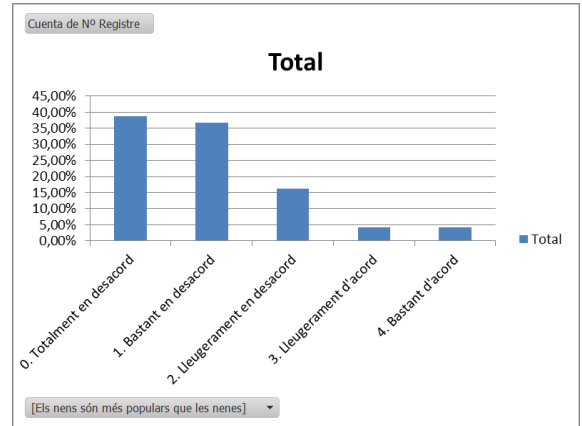
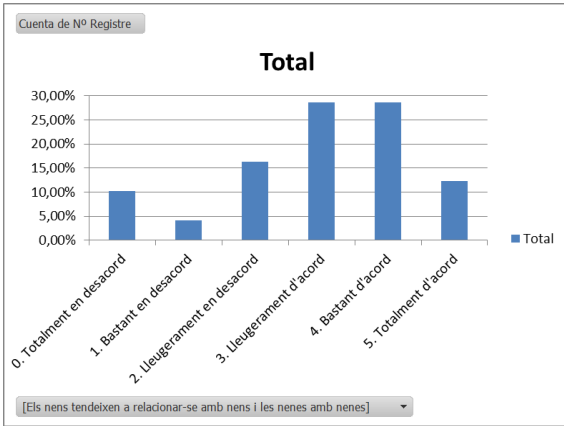
Por otro lado creo que los niños más 'populares' parecen más extrovertidos y pendientes de agradar a todos. (Qüestionaris a famílies)

Els infants més populars són els que tenen una bona autoestima, els més extravertits. (Qüestionaris a famílies)

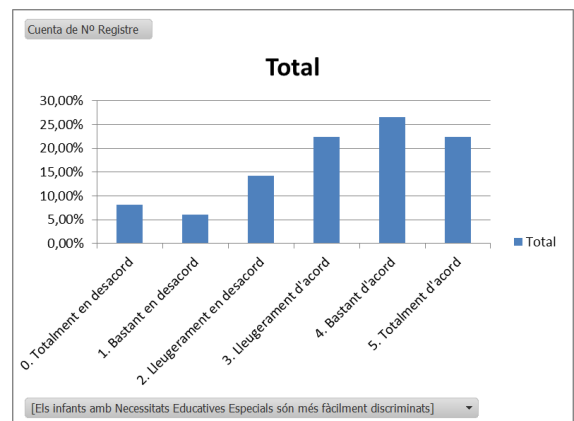
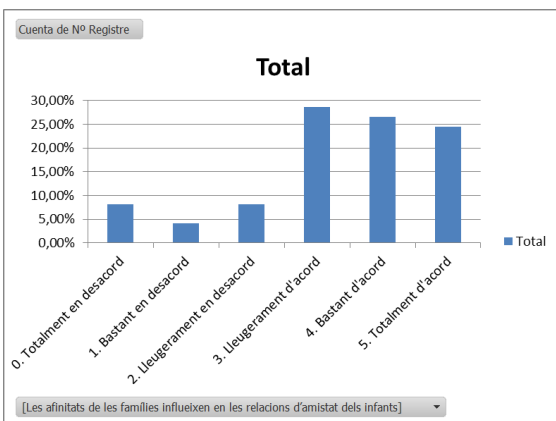
En els dos casos apareixen molts factors personals i socials que es relacionen amb el fet de ser més o menys populars o com a explicació de la discriminació. Més que identificar amb què es relaciona la discriminació als discursos de les famílies, veiem que no hi ha un tema comú o una preocupació que es nomeni de manera recurrent.

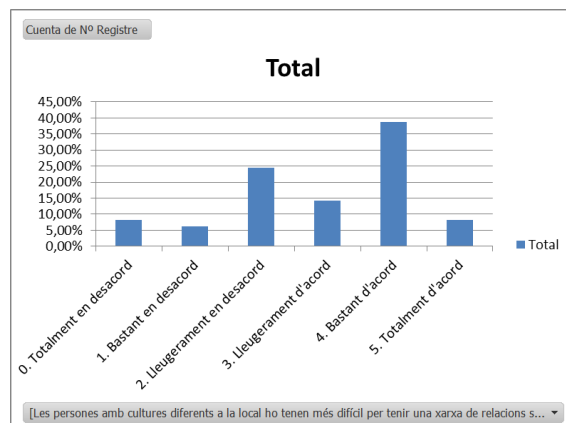
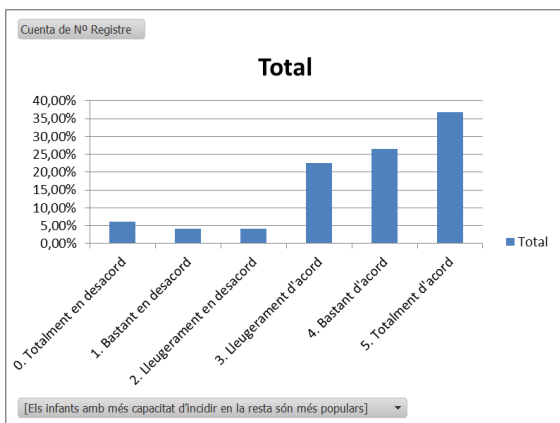
Les preguntes tancades de valoració donen unes altres pistes sobre les variables que les famílies relacionen amb la popularitat o amb la discriminació. Els gràfics següents mostren el grau d'acord de les famílies que han respost amb una sèrie d'afirmacions sobre els elements que poden donar rang. Veiem que hi ha alguns tipus de rang que generen consens i d'altres que no tant.

Per exemple, en quant al gènere les famílies coincideixen en afirmar que els nens es relacionen més amb nens i les nenes amb nenes. Però també tenen molt consens a l'hora d'afirmar que els nens no són més populars que les nenes. On sí que veuen més probabilitat de patir discriminació és quan els infants no quadren amb els estereotips de gènere:

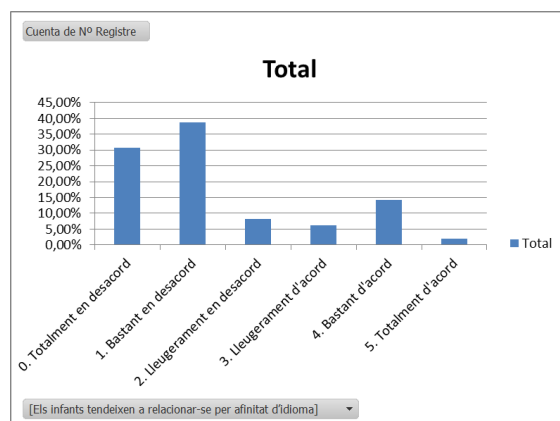
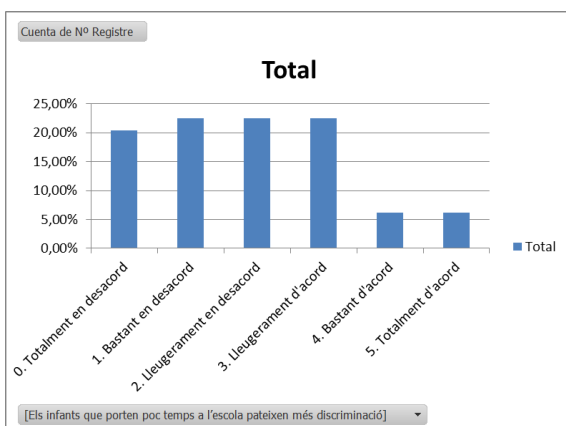

Altres factors que als que les famílies donen pes per explicar la discriminació són les relacions familiars, les Necessitats Educatives Especials, la capacitat d'incidir, i en menor mesura, el fet de tenir una cultura d'origen diferent.

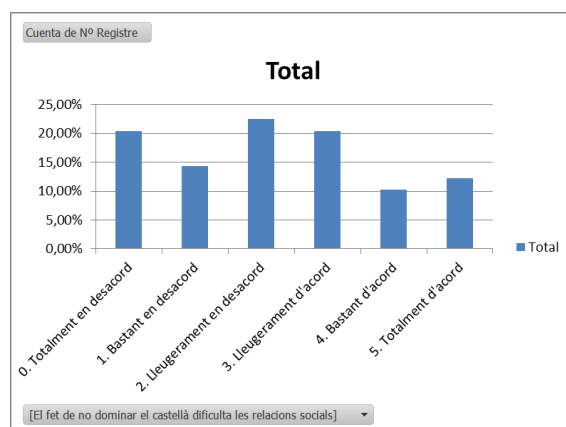
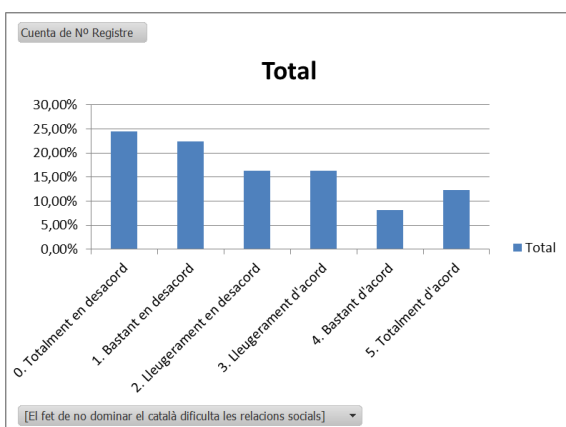

En sentit contrari, hi ha també molt consens en contra de l'afirmació que els infants que porten poc temps a l'escola pateixen més discriminació o que s'ajunten per afinitat d'idioma. Són explicacions que les famílies descarten:

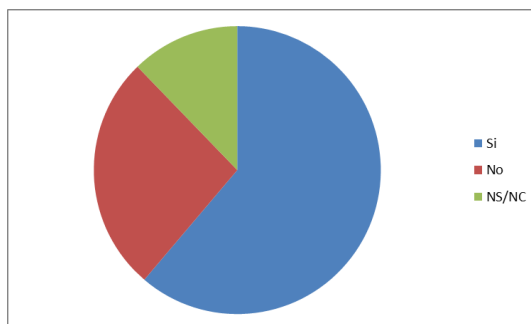
Si aquestes són les variables en les que tenen les respostes més agrupades cap a un o l'altre sentit, i per tant mostren idees consensuades, ara veiem aquelles que tenen respostes més disperses, és a dir, que reflecteixen major diversitat d'opinions. Aquest és el cas per exemple del domini de la llengua, el català o el castellà. La major dispersió de les respostes indica que es tracta de temes sobre els que existeix menys consens, i de fet també són temes que han mostrat ser polèmics quan s'han exposat al claustre o al Grup Motor:

Les preguntes següents del qüestionari feien referència a la percepció de discriminació per aquests factors a l'escola. Les respostes mostren que hi ha un grup majoritari que pensa que aquestes situacions de discriminació es donen al centre. Però més que descriure situacions concretes, es fa referència a la manera en que es tracta de processos socials que també es reflecteixen a l'escola. Hi ha només una resposta on es parla d'una situació de *bullying* i és referida al passat. Així, en les respostes sobre la discriminació a l'escola s'observa sensibilitat i consciència de la manera en que es reproduïxen però no es manifesten situacions especialment greus.

Tens la sensació que a l'escola existeixen processos de discriminació relacionats amb la llista de preguntes anterior?

En el grup del sí trobem respostes com aquestes:

Ho desconec entre els infants, però entre pares es tendeix a no ser inclusivament amb les famílies estrangeres o que un dels membres és estranger. Els nens que tenen un pare o una mare estrangera aquests membres són difícilment integrats amb la resta de pares locals lo qual acaba afectant al nen quan s'organitzen activitats per part dels pares fora de l'escola. (Qüestionaris a famílies)

Si. Hi ha hagut casos de discriminació, actualment no conec un cas en concret. Però tots els temes esmentats anteriorment són important treballar-los per evitar els casos de discriminació. (Qüestionaris a famílies)

Depende, conozco el caso de niños que por ser diferentes y tener alguna dificultad suelen ser excluido entre los niños. (Qüestionaris a famílies)

No sé si es discriminación pero desgraciadamente constato que hay pocas familias de cultura no-occidental que participan en las actividades de familias como jornadas a l'hort. (Qüestionaris a famílies)

Alguns dels temes amb els que s'associa la discriminació a l'escola, en aquests i altres exemples, són la competitivitat pel nivell acadèmic, la diversitat funcional, la coneixença de l'idioma, el racisme, i el sortir-se'n dels estereotips de gènere. Aquests són també els temes que pateixen nens i nenes. De nou no apareix cap situació de gravetat quan es pregunta si la discriminació afecta els fills i filles, però sí que existeix sensibilitat per temes com no deixar jugar o no encaixar als grups, el patiment de sortir-se'n de l'estereotip de gènere, o pel físic, el nivell acadèmic o la dificultat quan un/a no és "popular".

2. Les afinitats de les famílies condicionen les relacions entre infants.

En aquest tema existeix molta més unanimitat que en els anteriors. Aquests són alguns exemples:

Fuera de la escuela se reúnen los padres por afinidades esto es una realidad que hay que aceptar entiendo. Sin embargo creo que a veces, en el interés de su peque, se podría uno "esforzar" un poquito más, si sabe que su hijo o hija se lleva bien con otro peque pero que los padres no tienen muchas afinidades. Pero delicado está claro :)
(Qüestionaris a famílies)

Sí. Hay discriminación en general. Con los niños y con los adultos. Las cosas han cambiado solo un poquito. Nadie nos catalogamos de racista, pero en general a todos nos influye la apariencia física y las razas. Es triste, pero es así y el que esté libre de pecado que tire la primera piedra. (Qüestionaris a famílies)

Habitualment fora de l'escola s'acostumen a seleccionar les persones més afins per fer activitats (quedar a casa d'algú, anar al parc, etc)... per tant és probable que els infants amb més dificultat de relació a l'escola tinguin menys vida social amb nens de l'escola. No obstant és possible que tinguin algun cercle social fora de l'escola en el qual tinguin un altre rol. (Qüestionaris a famílies)

Tot i que no es tracta d'un tema molt repetit, és interessant notar que el racisme apareix a les diferents preguntes. Però en qualsevol cas, el pes de les relacions familiars, sigui pel motiu que sigui, apareix com determinant de les relacions de la canalla.

A l'hora d'identificar com són aquestes afinitats entre famílies, al Grup Motor i a les sessions amb famílies ha aparegut una idea recurrent: entre les famílies hi ha dos grans grups, els cursos superiors (des de 3er fins 6è) amb famílies menys participatives, i amb més pes de famílies novingudes i més heterogeneïtat, i els cursos inicials (P3 fins 2on – 3er), amb famílies més participatives i vinculades a noves pedagogies, i també més homogènies.

Les diferències entre aquests grups de famílies van més enllà del pati, però es reflecteixen d'alguna manera a la proposta de transformació, de manera que al llarg del curs s'han succeït alguns episodis protagonitzats per infants i per famílies: hi va haver una manifestació en contra de la pilota per part d'un grup d'alumnes, i això va donar lloc a debats als grups classe i a entrevistes de les famílies amb l'equip directiu des d'ambdues perspectives.

Ja que la transformació del pati és el tema central de la IAP de Volta Arquitectes, es fa especialment important tenir en compte les diferents perspectives sobre el tema.

3. Els problemes de convivència al pati giren al voltant de l'ús i l'espai de la pilota.

Els qüestionaris a famílies i a infants mostren de diferent manera les discrepàncies al voltant del pati, però amb resultats prou coincidents. Per les famílies, el qüestionari incloïa la següent pregunta: "Pensant en l'espai del pati, i a través del que t'expliquen els infants, quina idea tens de la convivència al pati de l'escola?" Moltes respostes parlen específicament de la pilota, i

apareixen dos blocs de resposta, a favor de mantenir la pilota i la noció de joc lliure, i la que vol limitar-la i possibilitar altres usos de l'espai. Aquests exemples mostren la centralitat del tema i les diferents preferències:

És bona però els pares estan intentant prohibir pilotes i no els hi senta bé als nens, no entenen perquè no poden jugar i que es digui que es molesta tant a els que no volen participar ja que el pati és de lliure circulació. (Qüestionaris a famílies)

Al pati és joc lliure, cada nen juga al que vol i amb qui vol, per tant els grups es fan més evidents. Crec q ha de seguir sent així, en tot cas s'ha de treballar a l'aula per mantenir el pati lliure. (Qüestionaris a famílies)

És el mateix pati que vaig viure jo. Dictadura de la pilota envers altres possibilitats més inclusives. S'hauria de reformar el pati, acabar amb el formigó i que fos un gran sorral amb diferents propostes dels nens. I sense prohibir res, el que vulguin jugar a pilota que hi juguin però coexistent amb altres propostes i espais. (Qüestionaris a famílies)

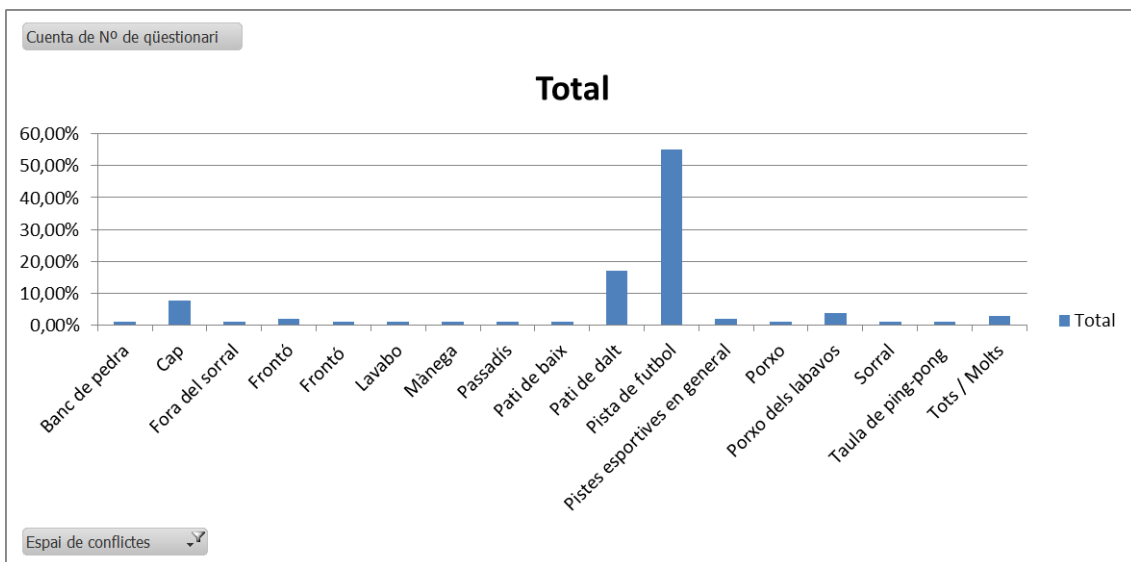
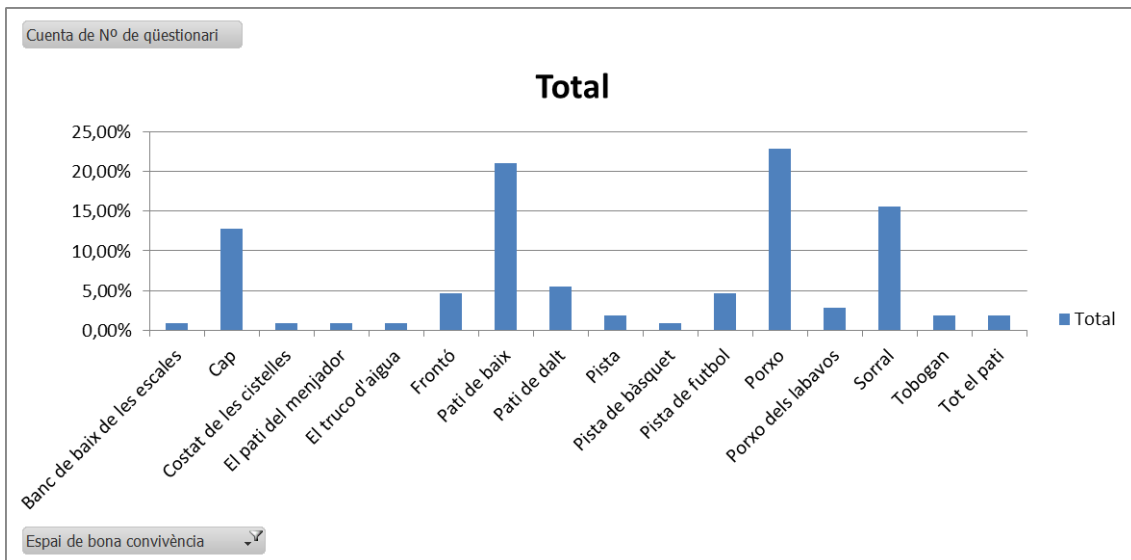
fer jocs on nens i nenes puguin jugar sense tenir en compte que futbol és per nens i les nenes s'han de quedar parlant a una cantonada

El patio se usa para deportes y el espacio es ocupado mayoritariamente por los niños para jugar fútbol. Las niñas quedan relegadas a los pasillos y los espacios aledaños. Ocurre tanto en el patio como en el momento del menjador. Cualquier otro tipo de juego que se quiera realizar tiene que tener el consentimiento de los niños para dejar de lado el fútbol. Si bien esos otros juegos más colectivos les resulta divertido a todos, mi impresión es que tiene que estar dirigido por algún adulto para que se mantengan en el tiempo, porque si no, inevitablemente vuelven a las rutinas establecidas de antemano. Hay poca relación entre niños y niñas si se juega fútbol, más si se juegan otros juegos hay más convivencia. (Qüestionaris a famílies)

Crec que és un lloc de molt conflicte. Un gran grup de nens ocupa la pista jugant amb la pilota i això provoca que la resta que no vol jugar a pilota no té espai per jugar. A més de que per anar al lavabo s'ha de creuar la pista i això comporta moltes polèmiques. (Qüestionaris a famílies)

Tot i que també es troben respostes que fan referència a la bona convivència, és molt important la menció directa a la pilota com element de conflicte.

La mateixa idea es repeteix als qüestionaris a infants, on se'ls demanava que diguessin un lloc del pati que relacionen amb bona convivència i un lloc amb conflicte. El resultat és aquest:

Els motius pel qual alguns espais es relacionen amb la bona convivència tenen que veure amb la tranquil·litat i el fet de no disputar-se l'espai, com mostren aquestes respostes:

Mai veig baralles juguen feliços (referit al sorral – Qüestionaris a infants sobre el pati)

Té molt espai (referit al porxo dels lavavos – Qüestionaris a infants sobre el pati)

Hi ha ombra, no peguen amb la pilota, és un lloc tranquil (referit al porxo – Qüestionaris a infants sobre el pati)

Per contra, els espais s'associen a conflicte degut al perill per la pilota, a les discrepàncies del propi joc, o a la competència per l'ús de l'espai, i tot això succeeix a la pista de futbol.

Pegar amb la pilota i fer mal a algú, i no entendre que és sense voler. (Qüestionaris a infants sobre el pati)

Si un marca un gol, un diu que és gol i l'altre no. (Qüestionaris a infants sobre el pati)

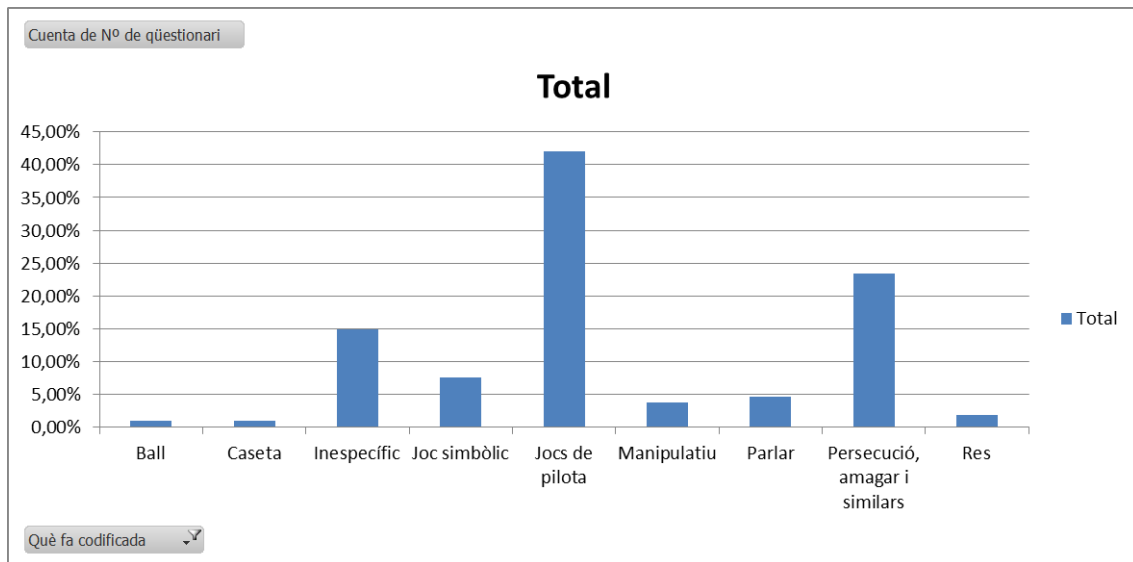
Estan els petits, passa la gent pel mig. (Qüestionaris a infants sobre el pati)

Es tracten malament, es peguen, estan nerviosos, juguen al pilla pilla i es donen la culpa.

(Qüestionaris a infants sobre el pati)

Per un altra part, a quan parlen dels protagonistes dels conflictes al pati, els infants sovint fan referència a les divisions entre grans i petits, o entre nens i nenes. I al preguntar-los per la manera de resoldre el conflicte, la resposta més repetida fa referència a les mestres o al diàleg.

Un altra informació del qüestionari és la referida al que fan al pati, recollida al següent gràfic:

Els jocs de pilota fan referència majoritàriament al futbol, però també s'inclou el bàsquet i altres jocs. El segon grup és el de persecució amb diferents variants i noms (pilla-pilla, zombis, *it...*). El grup de joc inespecífic inclou respostes com "esmorzar i jugar", "jugar amb els amics"... sense informació concreta del joc. I el grup de joc simbòlic, també important, inclou pares i mares i similars.

El qüestionari incloïa també preguntes en relació al que els agradaria fer o els llocs on els agradaria estar. Cal dir que hi ha un grup important que està a gust amb el que fa. També és important un grup que demana més futbol: més dies, amb pilota de cuir... I les demandes del grup que voldria estar a un lloc on habitualment no està, o fer una cosa que normalment no fa, es recullen a l'apartat de propostes.

Conclusions i propostes

La Investigació Acció Participativa del **Projecte D'Acompanyament Emocional i Atenció a la Diversitat** de l'Escola Montseny ha estat un espai engrescador però no exempt de complexitat des d'on recollir les inquietuds i punts de vista que envolten el conjunt del projecte. Des del punt de vista del **funcionament de la IAP**, destacar que tant l'escola com l'AFA han facilitat molt la realització de totes les accions (qüestionaris, observacions, contactes, etc.) i han col·laborat en la resolució del conflicte que s'ha manifestat. Malauradament al Grup Motor no s'ha trobat un horari que fes possible una major implicació de les mestres interessades, i aquesta ha estat també una feblesa del procés.

A nivell de **resultats**, la IAP i el conjunt de les accions han permès **augmentar el coneixement sobre la percepció de les discriminacions a l'escola i sobre la manera en que les tensions entre famílies es fan presents en el projecte de transformació del pati de l'escola.**

Des de la voluntat de transformació que és fonamental a la IAP, s'han recollit un seguit de **propostes d'actuació**. Algunes d'elles són aportacions dels qüestionaris a famílies i a infants, i d'altres han estat elaborades pel Grup Motor.

Aquestes propostes s'han classificat en els següents grups: en primer lloc, propostes per desenvolupar a l'escola en relació a la prevenció de discriminacions; en segon lloc, propostes relacionades amb la tasca de les famílies; en tercer lloc, propostes relacionades de manera específica amb la transformació del pati, encara que tinguin que veure també amb famílies i escola; i per últim, propostes de la canalla en relació al pati. Malgrat la quantitat de propostes, s'ha optat per posar-les totes, per tal de donar valor a la participació de les persones que les han realitzat i per tal de facilitar la continuació de la feina del Grup Motor.

Propostes per la prevenció de discriminacions a l'escola

Les propostes passen per la detecció (des de la vigilància fins l'elaboració de protocols o pla de convivència), el treball preventiu de cohesió a l'aula (tutories, jocs, assemblea...), l'abordatge de les situacions de discriminació, la formació, i altres iniciatives com el treball de gènere i la formació al monitoratge.

Detecció precoç, millor acompanyament dels adults i formació a les famílies (i als infants)

Més treball a l'aula

Hablar. Dialogar y no ocultar nada. Transparencia y reflexión a través del juego y la convivencia.

Conscienciar als infants amb més informació sobre les repercussions i el mal que ocasionen

Treballar molt més el temes de gènere, i respecte a la diversitat. Promoure l'assemblea d' alumnes.

Treball de cohesió de grup des de p3 fins a 6è. Escoltar al alumnes i fer dinàmiques per augmentar l'empatia i el respecte cap a tots els alumnes

L' escola es el mirall dels nens i no hauria d haver hi discriminacions, si el professor, tutor, director, personal de l escola, conserges etc. veu alguna senyal que pugui causar discriminació ho ha de tallar d arrel i parlar seriosament amb els pares , psicòlegs, etc. i aturar ho com abans millor

Treballar més el grup, la responsabilitat individuals dins del marc de l'escola, com un procés evolutiu del jo, després qui tinc al costat, quin és el meu cercle/ classe, després qui part tenim a l'escola ... les relacions entre diferents edats i cursos

Ajuntar nens i nenes i pensar en formes que tots els gustos siguin benvinguts

Una formació en acompanyament i resolució de conflictes per a tot l'equip de professionals de l'escola: mestres, monitors/es, personal de cuina, de neteja... perquè tota la comunitat pogués acompanyar d'una manera adequada als infants. I informació a les famílies sobre la manera d'acompanyar.

Mes vigilància a l'escola, el que es fa fora ja no ho puc controlar

Hacer más charlas y talleres de feminismo a los niños y padres. Y que esté incluido en la enseñanza cada día.

Treballar l'empatia, respecte i tolerància a la diferència.

Supongo que aquí está el gran reto, adaptar las maneras de enseñar a cada perfil, y también adaptar la manera de relacionarse a cada perfil.

Trabajar estos temas en clase...en el día a día. Potenciar el respeto hacia los demás. Mucho trabajo en grupo pero que trabajen con compañeros con los que no están acostumbrados. Separar los grupos a la hora de sentarse. Premiar las conductas positivas hacia los compañeros y castigar las negativas

A nivel de escuela en general, pienso que tanto l'AFA como el profesorado ya hacen un trabajo muy bueno. Puede ser que favorecer encuentros a nivel de cada clase sea un factor para luchar contra las discriminaciones

Trabajar mezclando los grupos. Y a la hora de sentarse en el aula también

Educar a los niños en la diversidad como un valor.

Formació tant a mestres com a monitors de menjador. Crear espais reals de diàleg.

Los cambios que necesita este mundo pasa por los cambios que se podrían hacer en el cole...me encantaría poder tener estupendas ideas... quizás una cosa seria otra vez respetar la diversidad a la hora de organizar actividades cual intención es juntar los peques. La diversidad está en las habilidades de cada uno pero también en los gustos. No todos les gustan las manualidades, o el cuenta cuento, o las yincana...sería interesante intentar ofrecer diferentes opciones. O quizás consultarlo con los peques antes.

Que los maestros estuvieran alertas.

Enseñando y premiando buenos valores y comportamientos y dando puniciones comportamientos discriminatorios, no ignorarlos para no tener conflictos con los padres

Intervenciones guiadas para los niños desde p3 hasta sexto.

Lo mismo para la escuela, formación y capacitación para docentes y personal educacional sobre el tema y resolución pacífica de conflictos.

Creación de manual de convivencia de manera conjunta con toda la comunidad educativa para que el sentido de apropiación sea real. Normas de convivencia que se basen en un modelo formativo y de reparación del daño, más que coercitivo y punitivo.

Tareas participativas y conocimiento de diversas culturas de las que provenga cada niño o niña.

Me encantan estos proyectos y también el tema del cambio del patio. Creo necesaria una formación a monitores muy urgente ya que no siguen a la escuela

Que los adultos que están al cuidado tengan procedimientos de detección

Hablarlo en tutorías e incidir enseguida cuando se detecta un posible caso.

Propostes per treballar des de les famílies

En relació al que poden fer les famílies per prevenir les discriminacions, aquestes són les propostes recollides:

Conscienciar pares. Les discriminacions entre adults o la no integració de les famílies estrangeres (1 membre o dos) per part de les famílies locals acaben de retruc afectant als nens.

Quizás potenciar más interacciones entre padres podría ayudar. Sin embargo allí también existe la diversidad y el carácter de cada uno.

Proponer actividades lúdicas que puedan hacer juntos padres e hijos/as de la misma clase.

Grupos de trabajo, a través de personas que observaran de una forma anónima las relaciones de los pequeños y los adultos, para trabajar y fomentar la interacción.

Trabajo con familias que incluyan primero que todo: sensibilización y concientización del tema, y luego: estrategias y herramientas claras de crianza que puedan implementar. No sirve sólo decir: "no se hace tal y cual cosa", es fundamental decir cómo para generar cambios. Los talleres con carácter práctico-vivencial son muy efectivos más que las charlas magistrales.

Educar en el respecte a la diversitat, en tots els aspectes, de manera de ser, preferències, físiques, intel·lectuals, etc.

Suposo que la clau es ensenyar-los que ser diferent algun dia els semblarà guai i fer focus en les coses q tenen en comú

Hacerlos conscientes desde pequeños y marcar muy bien los límites, "no dejar pasar ni una". Hacerles entender que eso es algo con lo que no se juega. No sé si con cuentos, con historietas con titelles...

Propostes per la transformació del pati

Com a consideració prèvia, i pensant en la transformació del pati, cal tenir en compte la idea que els dos tipus de famílies de l'escola, les dels cursos superiors i els cursos inferiors, tenen diferents interessos, i això es plasma en força a la situació del pati. Però el que hi ha per davall, no és sols el pati, sinó la manca de comunicació entre aquestes dues perspectives. Per tal de facilitar la comunicació entre famílies i en relació al pati, es plantegen aquestes idees:

- Anar poc a poc i explicar molt bé les propostes per tal de recollir més veus.
- Incloure informació sobre aquest tema a la primera reunió del curs: explicar el que s'està fent a les famílies.

- Fer uns plafons per difondre la diagnosi anterior del pati i la de Volta.
- Aprofundir en la idea del pati com espai que pot servir per prevenir les discriminacions, de cara a vèncer algunes resistències a la transformació.
- Realitzar alguna activitat a les tardes de Pati Obert per tal d'afavorir la comunicació i l'intercanvi entre famílies.
- Estudiar en un futur el paper de les dues portes d'entrada.
- Treballar la coherència entre el que passa al pati de l'escola i el que passa al pati del menjador.

A partir dels qüestionaris s'han obtingut també aquestes propostes directament relacionades amb el pati:

Que els mestres no siguin només vigilants i dinamitzin i proposin activitats (buscar cargols si plou o fer experiments bàsics quan fa bon temps)

Dinamitzar el pati en activitats als més malfactors, disciplina i castics que de veritat facin efecte.

Facilitar espais de convivència, racons tranquils i no dominats per esports d'equip competitiu.

Repensar el pati, tenen la sort de tenir molt espai en comparació amb altres escoles

Canviar la política de patis, espais, jocs, presència de la pilota, etc. Educar també en gènere i en respecte en la diversitat de gènere

Proposar activitats diverses al llarg de la setmana durant les hores de pati, per tal que tothom pugui trobar algun dia activitats amb les que trobar-se a gust.

Equilibrar els espais del pati i guanyar diversitat d'espais per a fomentar activitats més diverses i aconseguir la distribució equitativa dels espais segons la perspectiva de gènere.

Fomentar la igualdad de género, la empatía, el trabajo grupal, la solidaridad, el arte plástico y la música en los patios, que puedan tener espacios creativos donde poder investigar crear, patios polivalentes donde ell@s puedan ser protagonistas del debate y la construcción

Juegos

Escucha activa y más participación en el juego por parte de los profesores

A nivel de patio, mejorar el espacio con varios racones de juego, que faciliten más creatividad y juegos más diversos, de acuerdo con los gustos de cada niño/a.

Juegos en el patio. La lectura de libros relacionados con el tema. Las películas que les ponen cuando llueve. Creo que hay mucho material audiovisual y pedagógico que puede ayudar en este tema.

Un canvi a la societat i concretament a la publicitat i al mitjans de comunicació però per començar, una bona gestió del pati tenint en conte que els jocs de pilota són invasius per qui no els practica i una bona formació del claustre en qüestions de gènere e igualtat social mundial

Torns per al futbol. Educadors socials, ben formats.

Desitjos dels infants en relació al pati

Tot i que sigui l'últim grup de propostes, es tracta d'una veu fonamental. Allò que agradaria als infants fa referència a temes diferents. Algunes són propostes sobre els espais que els agradaria ocupar, altres són jocs – on bàsicament s'observa el grup que vol més futbol i el suggeriment d'altres jocs, molts també relacionats amb diferents esports – i per últim alguns aspectes que fan referència a l'organització – com els agradaria jugar – i als elements de l'espai. Per acabar, també es recullen els seus desigs més difícils de complir a l'escola...

Anar pel bosc, Anar per la muntanya, Jugar per darrera de l'escola
Baixar al pati de baix tots els dies, Estar al pati de baix
Estar a la pista, pero hi ha molts conflictes
Jugar a la pista gran a futbol i bàsquet
Polis i cacos a dalt
Futbol, Futbol (no em deixen), Futbol tots els dies, Jugar tots els dies a futbol
Jugar amb pilotes de cuir, Jugar amb pilotes de cuir i jugar tots els dies
Gimnàstica rítmica
Bàsquet, Jugar a basquet
Jugar a volei, Voleibol
Jugar al "fortnite "
Jugar al pichi
Curses
Escalada
Activitats curtes a l'hora del pati
Matemàtiques
Patinatge
Pintar
Tenis
Torneig de futbol per cursos amb tots els nens i nenes amb premi (joc de taula per la classe)
Parlar amb les amigues

Que cada classe tingués un hora diferent al pati
Jugar amb tots els meus companys, Jugar amb una nena concreta (diu el nom), Jugar més, Jugar més tranquil·la, Més temps de pati, Que ningú es baralli, Que no apuntin al cap amb la pilota, Tenir més la pilota
M'agradaria que al camp de futbol al final del quadrat hi hagi una font i molts coixins i una cortina
Que posin un lloc més divertit on està la pissarra de dalt
Tenir un gronxador, una piscina, una casa a un arbre
Tirolina
Tobogan
Gronxadors, Gronxadors i tirolina al frontó
M'agrada tot, Res, Tot el que m'agrada ho faig, No ho sé
Anar a la fira, Anar a la piscina, Conduir un cotxe, Cotxes de xoc i un vaixell pirata, Estar amb tota la família, Jugar a la play4 pro, Jugar amb el mòbil, Jugar amb la consola, Jugar amb l'ordinador, Menjar gelat i banyar-se a la piscina, Menjar xiclets i lllaminadures